

Underlag till förskolerapport 2021 för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2021.....	3
Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar	3
Strukturella förutsättningar	3
Tillgång till förskola	3
Insatser för att stärka barns språkutveckling.....	4
Svenska språket och flerspråkighet	4
Nationella minoritetsspråk.....	5
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens.....	5
Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd.....	6
Förbättringar i personalens arbetssituation	7
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndsområdet.....	8
Förslag till kommunfullmäktige 2021	8

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2021

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar

Samtliga av förvaltningens förskoleavdelningar har minst en legitimerad förskollärare; totalt 38 procent.

Antal avdelningar som saknade legitimerad förskollärare vid mättillfället i oktober 2021 var två. Antal legitimerade förskollärare kan variera över tid och mellan enheter. Orsaken beskrivs som en tillfällig brist, föräldraledighet, studier, längre sjukskrivning eller pågående rekrytering.

Under resultatdialogerna med enheterna framkom flertalet strategier för att säkerställa att varje barn kontinuerligt erbjuds undervisning som både planeras och följs upp av legitimerade förskollärare. Det mest förekommande är att en grannavdelnings förskollärare tillfälligt går in i planeringen av undervisning för den avdelning som saknar förskollärare. Dock har det visat sig att uppföljningen blir svår att genomföra. Ett par enheter beskriver att pedagogisk ledare eller biträdande rektor går in i arbetslag som saknar legitimerad förskollärare och ansvarar för planering och uppföljning. I de fall en avdelning delats upp i två grupper, i enlighet med statsbidraget för minskade barngrupper, delar den legitimerade förskolläraren upp sin tid för undervisning av båda grupperna.

Antalet barn fortsätter minska under kommande år vilket troligen betyder att förskollärartätheten ytterligare ökar.

Strukturella förutsättningar

	2021	2020	2019
Barn per grupp i genomsnitt totalt	12,3	12,5	12,5
Barn per grupp i genomsnitt yngre barn	11	11,5	11,5
Barn per grupp i genomsnitt äldre barn	13	13,8	13,8
Antal barngrupper som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen (enligt ovan definitioner)	2	9	9

Tillgång till förskola

Enligt senaste statistik är 93,6 procent av barnen i Hässelby Vällingby inskrivna i förskola. De kan vara inskrivna i det egna stadsdelsområdet men också i övriga staden eller annan kommun. Av de barn som är inskrivna i Hässelby Vällingby är 42 procent inskrivna i förskolor med enskild regi. Andelen har varit oförändrad de senaste fyra åren.

Förvaltningen har identifierat 172 barn i åldern 3-5 år vilka omfattas av allmän förskola men inte är inskrivna i förskola. Det är en minskning med 30 barn jämfört med 2020. Någon samlad kunskap om orsakerna till varför de inte är inskrivna saknas på förvaltningsnivå. Tänkbara orsaker till att barnen inte deltar i förskola är att de inte bor i stadsdelen men är

folkbokförda där, barnet är utomlands, vårdnadshavare uppfyller inte villkoren för att barnet ska få en plats eller att vårdnadshavare exempelvis arbetar skift. Andra orsaker kan vara av ekonomiska, kulturella eller religiösa skäl.

I syfte att nå fler föräldrar och barn erbjuds Öppen/Introduktionsförskola på två platser i stadsdelen; i Hässelby, Smedshagen och Vällingby centrum. Introduktionsförskolan är en del av den öppna förskolan med riktade aktiviteter till nyanlända föräldrar med barn som inte skrivits in i ordinarie förskola. Under perioder har introduktionsförskolan också bedrivits på ett av boendena för nyanlända under en dag/vecka. Förvaltningen har genomfört en enkätundersökning på de tre boendena och resultatet visar att samtliga barn går på förskola eller ska börja. I samverkan med samhällsvägledare på Intro-Stockholm har förvaltningen tagit fram en rutin för tidig anmälan till förskola för nyanlända. Anmälan till förskola görs direkt vid ankomst till stadsdelen och köhandläggare och samhällsvägledare är behjälpliga med information samt att fylla i blankett. När plats erhållits på förskola lotsas familjen av samhällsvägledare eller föräldralots under introduktionen på förskolan. Den framtagna rutinen för tidig inskrivning i förskola har använts för 26 barn.

På medborgarkontor och boenden för nyanlända finns bemannande informationsdiskar där information om vikten av att gå i förskola ges. Introduktionsförskolan samarbetar med föräldrarådgivare, förvaltningens integrationssamordnare, Medborgarservice och stadsdelsmammor. Andra samarbetspartners är biblioteken, parklekspersonal, och barnavårdscentral. I syfte att öka inskrivningsgraden bland romska barn pågår ett arbete i samverkan med romskt nätverk.

Det finns ingen samlad kunskap på förvaltningsnivå om barn som är inskrivna i förskolan och inte deltar regelbundet i verksamheten. Däremot har rektorerna kännedom om dessa barn och förskolorna har rutiner för hur det ska hanteras på förskolorna. I vissa fall konsulteras socialtjänsten vilket kan leda till orosanmälan. Under pandemin har fler barn än tidigare haft stor frånvaro från förskoleverksamheten. Många vårdnadshavare valde under perioder av pandemin att ha barnen hemma ; dels i samband med konstaterad smitta på berörd förskola. men också av rädsla för sjukdomen.

Insatser för att stärka barns språkutveckling

Svenska språket och flerspråkighet

Förvaltningens förskolor har i verksamhetsplanen formulerat gemensamma nämndmål och förväntade resultat som följs upp i T1, T2 och verksamhetsberättelse. Det språkutvecklande arbetet är ett prioriterat mål och avser barnens språkutveckling med riktade aktiviteter som säkerställer att också medarbetare har tillräckligt goda kunskaper i svenska.

I Hässelby Vällingby stadsdelsområde har 46 % av barnen 1-5 år utländsk bakgrund (enligt statistik från SWECO, dec-20) och detta synliggörs i förskolorna där många olika modersmål är representerade. Kunskaperna i det svenska språket och modersmålet varierar stort och behöver stärkas. Förvaltningen erbjuder regelbundet en fortbildning kring flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling för barnskötare och förskollärare.

En kartläggning av barnets språk, ett språksamtal, genomförs med vårdnadshavare vid introduktionen i förskolan och följs upp vid byte till "storbarnsavdelning" samt vid övergång till förskoleklass. Förskolorna har kommit olika långt i detta arbete.

Förvaltningens förskolor arbetar med Skolverkets moduler i "Läsllyftet" samt andra stödmaterial som "Före Bornholmsmodellen- språklekar i förskolan". Syftet är att stärka den fonologiska medvetenheten hos barnen och på så sätt motverka framtida läs- och skrivsvårigheter. Högläsning sker dagligen och inläsningstjänsten UGGLO används för att barnen också ska kunna lyssna till böcker på olika språk. Arbetet följs upp i utvecklingssamtal med vårdnadshavare samt beskrivs i lärloggar och annan dokumentation.

Förskolorna har tillgång till handledning av logoped som ingår i förskoleavdelningens stöd och stab. Logopeden erbjuder även utbildning i TAKK- samt bildstöd. I dagsläget är det lång väntetid för barn som blivit remitterade till logoped inom regionen och därför har logopeden erbjudit föreläsning för vårdnadshavare i syfte att öka kunskapen om språkstörning men också få tillgång till material och övningar.

Språkinventeringen utgår från språksamtalen och görs av ansvariga på förskolorna. De lämnar uppgifterna inklusive personalen språkkunskaper, till sin förskoledning som sammanställer enhetens resultat. Sammanställningen av enheternas resultat görs på övergripande nivå och visar vilka språk som är vanligast och vilka enheter som har flest barn inom en specifik språkgrupp. Språkinventeringen har inte påverkat organiseringen av personalresurserna.

Nationella minoritetsspråk

Utöver den information som återfinns på Stockholms stads webb-sida har inte förvaltningen ytterligare informerat vårdnadshavare om rätten till förstärkt språkstöd eller förskola helt eller delvis på de tre förvaltningsområdesspråken. Det har inte heller framkommit någon efterfrågan i de språksamtal med vårdnadshavare som genomförs vid introduktionen i förskolan. Förvaltningen bedriver därför inget aktivt arbete för att öka andelen personal som kan använda sig av nationella minoritetsspråk i undervisningen.

En finsk förskola med 16 platser finns i förvaltningens regi och i dagsläget är det 5 barn i kö som alla har plats på annan förskola. Av de tre förvaltningsområdesspråken finns samiska angivet för ett barn. Det barnet går på en fristående förskola.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

Förvaltningen har inte inventerat personalens kompetens i det svenska språket på övergripande nivå då det saknats verktyg för bedömning av den språkliga nivån. Förvaltningen ser fram emot att kompetenskartläggningssystemet KOLL utvecklas med kriterier för olika språknivåer som kan vara behjälplig i bedömningen. Rektorerna tar vid organisationen av arbetslagen hänsyn till medarbetarnas olika förutsättningar och sprider pedagogernas olika kompetenser inom enheterna. Som exempel kan medarbetare som har otillräckliga språkkunskaper arbeta i ett arbetslag som kan komplettera den språkliga bristen. Rektorerna följer upp den språkliga kompetensen i svenska på bland annat medarbetarsamtalen och påtalar vikten av det egna ansvaret i att utveckla ett rikt svenskt språk; att läsa böcker på svenska, se och höra på svenska program osv.

Under året har flera medarbetare deltagit i "Spången" i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen. "Trygg och lärande förskola" är en särskild satsning förvaltningen gjort för barnskötare som arbetar med de yngsta barnen; 1-3 åringar och utgår från en bok med samma namn. Fokus är på förskolans uppdrag och stor vikt läggs vid samverkan i arbetslaget och med hemmet. Under fortbildningen får deltagarna filma sig själva i olika situationer samt skriva dagbok. Dessa aktiviteter redovisas och diskuteras i gruppen och har till syfte att stärka yrkesspråket och fördjupa förståelsen för uppdraget. Cirka 40 barnskötare har genomgått fortbildningen.

Det kan krävas ett omfattande motivationsarbete för att medarbetare med svaga svenskkunskaper ska tacka ja till utbildning och alla har inte heller förmågan att tillägna sig en utbildning.

Vid rekrytering av nya medarbetare granskas kunskaperna i det svenska språket under intervju, såväl muntligt som skriftligt. Den som söker arbetet ska kunna redogöra för vad uppdraget innebär. Flera enheter genomför arbetsprov som kan bestå av att skriva ett informationsbrev till vårdnadshavare, läsa en informationstext och en saga samt återberätta kring innehållet.

Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd

Det socioekonomiska/generella stödet är riktat till hela barngruppen och fördelas enligt stadens parametrar för den socioekonomiska fördelningen och antal barn per förskoleområde.

En generell fördelning bekostar specialpedagogernas löner, en specialpedagog är anställd på heltid i varje förskoleområde. Specialpedagogerna stödjer förskolans pedagoger i sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd, både med hela barngrupper samt för enskilda barn.

Barnkonferenser gällande verksamhetsstöd/tilläggsbelopp hålls 2 gånger per år i stadsdelen.

Det riktade stödet går uteslutande till enskilda barn utifrån ansökningar om tilläggsbelopp. Skriftlig ansökan om tilläggsbelopp med vårdnadshavarnas godkännande görs på hösten, handlingsplanen bifogas. På våren läggs fokus på uppföljningen. Speciell uppföljningsblankett ska fyllas i för varje barn som erhållit tilläggsbelopp vilken går igenom på konferensen för uppföljning på våren. Både ansökan och uppföljning går igenom på barnkonferenser där avdelningschef, rektor, enheternas specialpedagoger samt logoped och specialpedagog/samordnare deltar. Insatserna/stödet kan ges som personalförstärkning, kompetensutveckling, konsultation/handledning till arbetslaget, nedskrivning av barnantalet i barngruppen, inköp av material och hjälpmedel eller anpassningar av den inre/yttra miljön.

Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp:

Nivå 1, för barn med omfattande fysiska och/eller kognitiva funktionsnedsättningar och som är i behov av vård/omsorg under hela dagen.

Nivå 2, för större behov såsom diagnoser vilka medför extra insatser i samverkan med externa aktörer, svår beteendeproblematik där arbetslaget måste förstärkas för barnets/barngruppens bästa och liknande behov.

Förbättringar i personalens arbetssituation

Medarbetarenkätens resultat för förskolan visar ett AMI på 84 vilket är en höjning från 2020 med två procentenheter. På alla frågeområden redovisas ett högre resultat; ledarskap 81, motivation 85 och styrning 87. Utfallet kan ses som ett resultat av flera insatser som genomförts de senaste åren. Bland annat har förvaltningen utifrån handlingsplanen för förbättrad arbetsmiljö för barnskötare och förskollärare tagit fram verksamhets-specifika lönekriterier för barnskötare och förskollärare, riktlinjer för den pedagogiska utvecklingstiden för förskollärare samt gemensamma riktlinjer för introduktionsåret för nyexaminerade förskollärare. Samtliga dokument är implementerade i verksamheten och bidrar till ökad förståelse om medarbetarens egna insats i verksamhetens utveckling. Under pandemin har PUT-tiden inte helt ut kunnat genomföras på grund av periodvis hög frånvaro. Medarbetarna har varit mycket positiva till digitala möten och den digitala kompetensen har ökat avsevärt.

Av de strukturella förutsättningarna som anges i anvisningarna är det särskilt den språkliga kompetensen i svenska som behöver utvecklas. Medarbetare med annat språk än svenska är en tillgång i arbetet med att stärka barns modersmål, dock kan brister i det svenska språket vara ett hinder i arbetet med barnens utveckling och lärande. Det kan också göra det svårare att förstå förskolans uppdrag samt kunna förmedla detta till vårdnadshavare. Barngruppens storlek är också en av de viktigaste förutsättningarna för utvecklingen av utbildningen men också för medarbetarnas arbetssituation. Förvaltningen har under flera år sökt och erhållit statsbidrag för minskade barngrupper vilket har möjliggjort att förskolor i socioekonomiskt svaga områden kan ha en högre personaltäthet och dela barnen i mindre grupper. Det har visat sig ge positiva effekter på flera områden såsom barnens språkliga och sociala utveckling. Stadsbidraget upphör 2022 med informationen om att det kommer att finnas i en annan form, har skapat viss oro i rektorernas planering.

HR-konsult och rektor följer regelbundet upp enhetens sjukfrånvarostatistik och ser över både korttids- och långtidsfrånvaro hos medarbetare. Åtgärder vidtas i respektive fall och avdelningschef uppmärksammas i särskilda fall. Det finns skillnader mellan förskolorna men vad det beror på är svårt att ange då det är så komplext med sjukskrivning och varför vissa individer är mer sjukskrivna än andra. Förebyggande insatser är till exempel att rektor aktivt följer upp tidiga tecken på ohälsa och har samtal med berörd medarbetare för att se vilket stöd som medarbetaren kan tänkas behöva. Förvaltningen erbjuder förebyggande hälsofrämjande insatser genom friskvårdsbidrag samt kostnadsfritt gym i förvaltningshuset. Enheterna erbjuder i olika grad förebyggande insatser som exempelvis massagestolar, fredagsfrukost, gemensamma aktiviteter på planeringsdagar/APT och föreläsningar. Sjukfrånvaron påverkas i hög grad av den pågående pandemin och det är svårt att dra några slutsatser av det förebyggande arbetet.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndsområdet

Hållbar förskola

I syfte att stärka utbildningen i förskolan och lägga grunden för ett växande intresse och ansvar för en hållbar utveckling- så väl ekologisk som ekonomisk och social-kulturell medverkar fyra förskoleenheter inom förvaltningen i forsknings- och utvecklingsprogrammet "Hållbar förskola". Programmet genomförs under 3,5 år av IFOUS- innovation, forskning och utveckling i förskola och skola. Genom att medverka i aktionsforskning får barnen möjlighet till att utveckla kunskap om hur man värnar miljön inför framtiden och hur man kan skapa möjlighet att leva i rättvisa och fredliga samhällen. Under hösten 2021 har en organisation för arbetet tagits fram vilken också ska möjliggöra spridning av erfarenheter och kompetensutveckling till övriga yrkeskategorier.

Samverkan med SPSM- specialpedagogiska skolmyndigheten

Barn i behov av särskilt stöd för sin utveckling fortsätter att öka och ett samarbete med specialpedagogiska skolmyndigheten har påbörjats. Fyra förskoleenheter deltar i "Specialpedagogik för lärande" och samtliga tio enheter i "Bredda basen- tillgänglig lärmiljö". Syftet är att stärka det systematiska kvalitetsarbetet med ett specialpedagogiskt perspektiv samt erbjuda kompetensutveckling för förskollärare och barnskötare.

Fortsatt implementering av Skolplattformens verksamhetssystem

Lärlogg är ett pedagogiskt verktyg i Skolplattformen som beskriver barngruppens och det individuella barnets lärprocesser. Det har visat sig vara ett framgångsrikt verktyg för att synliggöra barns förändrade kunnande och har också ökat kommunikationen mellan hem och förskola. Hanteringen av verktyget behöver utvecklas så likvärdigheten för alla barn ökar.

Översyn av resultatenheterna

Prognosen visar att barnantalet fortsätter att minska de kommande åren och förvaltningen gör bedömningen utifrån lokalförsörjningsplanen att åtgärder krävs. I lokalförsörjningsplanen ingår planerade nybyggnationer samt att avtal och skick på befintliga lokaler ses över. Detta påverkar resultatenheternas storlek och en översyn påbörjas under 2022 för att se över antal förskolor, medarbetare och barn i syfte att öka likvärdigheten.

Samverkan

Förvaltningens förskolor samverkar med vårdnadshavare, socialtjänst och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn stöd, samt de som riskerar att fara illa, rätt insatser. Förskolan deltar i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver där arbetet med STIS- stärkt tidigt stöd i samverkan är prioriterat. Förskolan samverkar även med socialtjänsten inom "Modell för tidigt socialt stöd".

Förskola och skola samverkar så att barnens övergång till förskoleklassen blir trygg. Den lokala handlingsplanen revideras med fokus på barns språkutveckling.

Förslag till kommunfullmäktige 2021

Förvaltningen efterfrågar ett centralt personalsystem som kan ersätta beräkningsmallen.

Systemet bör vara kopplat till BER- barn och elevregistret så att alla indikatorer kan säkerställas utan manuell handpåläggning.

Barn i behov av särskilt stöd ökar och därmed behöver kunskapen om tidiga insatser och anpassningar förstärkas. Förvaltningen föreslår stadsövergripande föreläsningar i ett samarbete med SPSM- Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Det finns medarbetare i förskolan som har brister i det svenska språket och för att säkerställa att de uppfyller kraven i det pedagogiska uppdraget bör det finnas ökade och långsiktiga möjligheter till att höja kompetensen i det svenska språket. Förvaltningen behöver stöd i att ta fram ett verktyg för hur medarbetarnas kompetens i det svenska språket kan kartläggas. För detta syfte skulle kompetenskartläggningssystemet KOLL utvecklas.

Fortsatt satsning på barnskötarnas kompetens.

Utveckla ett stadsgemensamt stödmaterial för dokumentation av barns förändrade kunnande.

I syfte att utveckla förskolans utbildning skapas ett forum för utbyte av erfarenheter och goda exempel för alla stadsdelar.